

2005 metai

PILAITĖS GIESMININKAI

Vilniaus Pilaitės rajono gyventojų kūryba

2

**Pilaitės „Poezijos pavasaris'2005“, kuris čia rengiamas trečią kartą iš eilės,
skiriamas nepakartojamai baltiškai savimonei gaivinti**

Leidykla SAVO

Vilnius 2005

UDK 888.2-1

Pi 58

Knygos sumanytoja Pilaitės bendruomenė

Sudarė Angelė Šarlauskienė

Leidinyš išleistas iš 2 % fizinių asmenų pajamų

© Pilaitės bendruomenė, 2005

© Pratarinė, Angelė Šarlauskienė, 2005

© Viršelis, iliustracija, Karolina Biekšaitė-Jezerska, 2005

© Leidykla SAVO, 2005

PRATARMĖ

Lietuvybės tvirtumo šaknys. Lietuviai turi senas eiliavimo tradicijas. Senolių eiliuota kūryba mus pasiekė dainuojamosios tautosakos (sakininės liaudies kūrybos: dainų ir giesmių) pavidalu. Jos pagrindas – eilės. Stulbina dainuojamosios tautosakos apimtys, juolab kad bent kiek sistemingiau rinkti ji pradėta palyginus neseniai – XX amžiuje.

Lietuvių tauta ne vieną šimtmetį kentusi didžiųjų savo kaimynių politinį terorą, nukreiptą jos tautinei savimonei ir kalbai naikinti, savo baltišką dvasią stiprino dainomis, eilėmis. Jose neužtiksimė keršto priešams motyvų. Jose viltis, kad juodos dienos baigsis ir išauš šviesus rytas. Dainos, eilės lietuvių lydėjo pačiomis svarbiausiomis jo gyvenimo akimirkomis. Valstybingumo atkūrimo laikotarpis, iš pagrindų sudrebinęs Blogio imperijos pamatus, siejamas su Dainuojančiosios revoliucijos vardu. Retas jos mitingas neprasidėdavo ir nepasibaigdavo dainomis. Jų metu būdavo skaitomos ir eilės. Gal tai ir padėjo, kad būtų išvengta didesnio kraujo praliejimo?

Maloniai nuteikia pastarųjų metų statistika: iš visos grožinės originalios literatūros, išleidžiamos mūsų šalyje, poezija sudaro apie penkiasdešimt nuošimčių. Tai rodo, kad ne vieną Lietuvos žmogų eiliavimas yra pakėrėjęs. Džiugu, kad ir laikui bėgant noras savo dvasinėmis patirtimis pasidalinti su kitais žmonėmis nepranyko.

Eilėraščių knygelės nepatenka į pačių skaitomiausių ar itin perkamų (bestselerių) leidinių sąrašus. Poezija kaip grožinės kūrybos žanras yra svarbi žmonijai: ji pakylėja virš kasdienybės, padeda išvelgti žmogaus būties įvairialypiškumą ir trapumą, sumažina emocinę įtampą ir t.t. UNESCO, siekdama poeziją populiarinti, 2000 metų kovo 21-ąją paskelbė Pasauline poezijos diena. Lietuvoje šiuo tikslu jau kelis dešimtmečius vyksta Poezijos pavasario renginiai. Poezijos pavasaris Lietuvoje – iškiliausias kasmetinis literatūrinis renginys, kurį 1965 metais inicijavo ir kasmet gegužės mėnesį rengia Rašytojų sąjunga. Jam skirtų renginių banga nusirita per visą Lietuvą. Tradicija tapo prieš pat šią šventę išleisti naujų eilėraščių, poezijos vertimų ir esė apie literatūrą almanachą „Poezijos pavasaris“.

Praeitais metais Poezijos pavasariui, kuris Pilaitėje surengtas antrą kartą iš eilės, buvo išleistas leidinys, kuris, kaip ir pats renginys, susilaukė dėmesio. Nusprešta, jei atsiras norinčių spausdintis tokiam tikslui skirtame leidinyje, ir bus lėšų jam leisti, tai leidinys pasirodys kasmet. „Pilaitės giesmininkai“ tik iš dalies bus tęstinis leidinys. Jis skirsis apipavidalinimu ir turės savitą akcentą: kaip ir kiekvienų metų Poezijos pavasario šventė. Praeitų metų toks renginys Pilaitėje buvo skirtas lietuviškos spaudos atgavimo šimtmečiui paminėti. Jo epigrafu pasirinktas Vytauto Pelakausko eilėraštis „Išmirusių bičių medus“. Renginio metu prisiminta Mažosios Lietuvos (Karaliaučiaus krašto), kurios vietovardžių pavadinimais ir to krašto iškilių asmenybių pavardėmis pavadintos Pilaitės gatvės, įnašas į lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis leidimą, kai Carinė Rusija 1864-1904 metais ją buvo uždraudusi leisti ir platinti Didžiojoje Lietuvoje. Renginio akcentu pasirenkamas kūrinys, kuris labiausiai tinka jo dvasiai išreikšti. Jis skelbiamas pačioje leidinio pradžioje vietoj epigrafo. Šiais metais pasirinktas Mindaugo Bernatono (gamtininko-hidrologo, pradėjusio kurti eiles mokykloje, jas rašiusio studentaujant) tarmiškas eilėraštis-giesmė „Unt rasų saulala tekėjo“. Juo norėtumėme atkreipti dėmesį į tuos baltiškąsios savimonės klodus, kurie lietuvių tautai padėjo išlikti su savita kalba, papročiais pačiu jai nepalankiausiu istorinių kataklizmų laiku. Protėvių kūrybinis palikimas, mus pasiekęs tautosakiniu pavidalu, liudija lietuvių norą gyventi darnoje su aplinka: gamta, artimiausiais ir tolimiausiais kaimynais. Ženklus pakantumas kitatikiams, neturėjimas noro keršyti net juos engusioms tautoms, – tai tik keletas lietuvių tautos savybių. To ypačiai pasigendama dabar, kai saldus žodis laisvė tapo realybe. Tačiau vietoje iškovoto kelio į malonesnę ateitį, pasirinktas takelis į liūną, kurioje mažuma siekia tik sau sausesnio kupsto. Paminti daugumos Lietuvos gyventojų lūkesčiai, nepaisoma jų prigimtinių teisių. Sunku būti liudininkais naikinamos Vilniaus ir kitų didžiųjų Lietuvos miestų senosios architektūros, žalųjų plotų juose, stebėti brutalų daugiabučių rajonų plotų sutankinimą, kuriuose žmogaus gyvybinė erdvė lieka tik jo būstas, laiptinė, šaligatvis. Sudarytos sąlygos iki dykynių „praretinti“ vertingus miškus. Masiškai privatizuotos priegios prie daugelio pamėgtų vandenviečių. Žodžiu, paminta sąžinė... Nebeprisimenamas pilietinės

atsakomybės jausmas. Neieškoma būdų spartėjančiai jaunimo emigracijai į svečias šalis sustabdyti. Kaimai – amžinieji baltiškos savimonės židiniai virsta nusigyvenusiu, prasigėrusių žmonių liūnu.

Pilaitės kūrėjai. Sunku Pilaitėje sužinoti tikslų poetų ir literatų skaičių. Riboja fizinės galimybės. Be to, ne visi išdrįsta viešai prisipažinti, kad kažkada yra eiliavę, juolab plačiau paviešinti ankstyvųjų įkvėpimų vaisius. Anais metais ruošiant „Pilaitės giesmininkų“ rinkinį, jam savo kūrybos pateikė daugiau nei trisdešimt autorių, kuriančių eiles, miniatiūras, trumpus apmąstymus apie būtį ir amžinąsias bei praeinančias vertybes. Daugumos šių autorių kūryba pristatoma ir šių metų leidinyje. Jų skaičius siekia trisdešimt penkis. Kai kuriems kūrėjams šis leidinys yra galimybė paskleisti savo kūrybą už artimų draugų rato. Tačiau čia yra autorių, kurių kūryba nesiekė publikuoti krašto spaudoje ar paskleista atskirais leidiniais. Iš Pilaitės gyventojų eilėraščių rinkinius yra išleidę Antanas Sviderskas ir Ingrida Čepaitienė, čia neseniai gyvenęs ir palaikantis glaudžius ryšius su Pilaitės seniūnija, Pagyvenusiu žmonių dienos centru politikas, kultūros veikėjas, poetas-epigramistas Viktoras Libertis. Savo eiles pirmam rinkiniui išleisti parengė Dalia Tarailienė – germanistė ir visuomenės veikėja. Eiles rašyti pradėjo studijuodama Vilniaus universitete. Jos buvo skelbtos įvairiuose leidiniuose („Jaunimo gretos“, „Moksleivis“, „Atgimimas“, „Respublika“). Sutiko savo eiles šiame rinkinyje publikuoti lituanistė Rita Minikauskaitė, eiliuoti pradėjusi dar vyresnėse mokyklos klasėse. Jos kūrybą yra spausdinę žurnalai „Moksleivis“, „Nemunas“, taip pat ji skelbta „Poezijos pavasario“ almanachuose. Iš vaikystės eiles rašo Vanda Pipirienė. Jos kūryba spausdinta gimtojo Zarasų rajono spaudoje. Į Pilaitės kultūrinį gyvenimą aktyviai įsijungė 1997 metais į Lietuvą parvykusi gyventi politinė kalinė Karolina Biekšaitė-Jezerska, kuri eiles rašė ir tremtyje, svečioje šalyje. Nepadeda plunksnos į šalį ir gyvendama Lietuvoje. Jos eilės, kurių pakaktų atskiram rinkiniui išleisti, persmelktos tėvynės ir artimųjų ilgesio. Nors Karolina Biekšaitė-Jezerska yra garbaus amžiaus, Pilaitės bendruomenę ji pradžiugina akvarele, pieštuku sukurtais darbais su skambiais poetiniais priedais. Jų pagrindinė tematika – nepakartojama šalis Tėvynė Lietuva. Jos darbai pasirinkti ir šio rinkinio viršeliui, iliustracijoms. Poetinis įkvėpimas dažnai aplanko anksčiau. Pilaitėje gyvenusią gydytoją Nijolę Jogailaitę N. Laugalis. Pensininkė felčerė Danutė Makuškienė taip pat eiliuoja. Iš pašaukimo dirbanti Vilniaus universiteto bibliotekoje Lida Tamulevičienė eiles pradėjo rašyti besimokydama pradinėse klasėse. Jos skelbtos mokyklos sienlaikraštyje. Neišsenka ir literatės, eiliavimo laureatės Angelės Jonaitytės eilės, kurias ji kūrė besimokydama vidurinėje mokykloje. Miškininkas daktaras Antanas Stackevičius pastaruoju metu besidarbuojantis apželdinantis Vilniaus miestą taip pat eiliuoja. Šiam rinkiniui perdavė Anykščiams, iš kurio apylinkių yra kilęs, paskirtą eilėrašį. Savy visiškai neseniai poetinį talentą atskleidė ir muzikas Jonas Sakalauskas. Elektroninės žinutės širdies damai virto eilėmis. Nesvetimas eiliavimas ir bendruomenės pirmininkės pavaduotojui, uoliam Pilaitės miškų gynėjui, politikui ir kovotojui už visuotinio teisingumo įtvirtinimą Lietuvoje Vytautui Pelakauskui. Tikslųjų mokslų daktaras Jonas Šarlauskas yra buvęs Vilniaus universitete veikusio fantastinės kūrybos klubo „Dorado“ narys, taip pat pasiūlė vieną kitą kūrinių, derantį šiam leidiniui. Pilaitėje gyvenanti ir lenkų kalba kurianti Pagyvenusiu žmonių dienos centro lankytoja *Jadwiga Krysztul* sukūrė esė šviesiam popiežiaus Jono Pauliaus II atminimui, kur gvildinama amžinoji žmonijos darnaus bendrabūvio tema: atleidimo tema. Neišsenka ir rusų kalba rašančio aukštesniojo statybų specialisto Stepo Gadliausko eilių skrynelė.

Toliau skelbiamos Pilaitėje gyvenančio bardo (bardas – pagal savo eiles kuriantis ir dainuojantis poetas), žurnalisto Alberto Antanavičius eilės, kurioms muziką kuria ir profesionalai. Dailininkė ir psichologė Vanda Sakalauskienė taip pat bardė. Ji rašo ir atlieka dainas, kurioms melodijas sukuria sūnus Jonas, profesionalus muzikas. Šiame rinkinyje skelbiamas ir jos tekstas naujai dainai. Rasa Dykinaitė, studijavusi lituanistiką, o dabar kinologė, nuo mokyklos suolo rašo eiles bei pati joms kuria muziką, pati ir dainuoja draugams. Savo kūryba ir toliau dalinasi Pilaitės pagyvenusiu žmonių dienos centro aktyvistai: Antanas Sviderskas ir buvęs žurnalistas Algimantas Šukys. Į šių metų leidinį taip pat įtraukti Pilaitėje gyvenančios rašytojos Onetos Lunskaivos poetiniai kūrinių

Pilaitėje kuria ir moksleiviai. Praeitų metų leidinyje beveik pusė jo autorių buvo moksleiviai. Tenka apgailestauti, kad šiam „Pilaitės giesmininkų“ rinkiniui negalime pateikti tiek pat ar daugiau moksleivių kūrybos, kaip praeitą kartą. Viena iš priežasčių – dideli mokytojų, galinčių skatinti moksleivių kūrybines galias, krūviai; galbūt ir pats jaunųjų žmonių blėstantis požiūris į eilių rašymą, kai tiek daug galimybių įvairiausiai saviraiškai.

Nemažai eilių yra sukūrusios vyresniųjų klasių Pilaitės vidurinės mokyklos moksleivės: Andželika Aleksandravičiūtė, Aušra Bučytė, Virginija Rutkauskaitė. Tęsiame jų kūrybos pristatymą. Eiles šiam leidiniui pateikė ir šios mokyklos dešimtokas Julius Paškevičius. Martyno Mažvydo vidurinėje mokykloje kūrybingiausios septintokės: Eglė Baliutavičiūtė, Miglė Kirklytė, Žyginta Launagaitė, Aistė Sereičikaitė, Kristina Uscilaitė. Šias kūrėjas skatina kurti lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja Elena Palubinskienė, kuri yra čia įsikūrusio jaunųjų rašytojų klubo vadovė. Martyno Mažvydo vidurinės mokyklos Jaunučių choro dainorėlius ir toliau eiliuoti skatina choro vadovė, mokytoja ekspertė Alė Vilutienė. Jie dažnai eiles sukuria sugrįžę iš mokomųjų, koncertinių ir pažintinių kelionių po gimtąjį kraštą ar sudalyvavę gamtos išsaugojimui bei jos gražinimui skirtuose renginiuose, kurie tapo neatskiriama šių dainininkų turiningo laisvalaikio dalimi. Tarpe naujų tokių kūrėjų pasirodė trečiokė Laura Kazlauskaitė. Tęsiame dainorėlių Daumanto Mačiulio ir Justės Smulėnaitės eilių pristatymą.

Dėkingi visiems, kurie atsiliepė ir patikėjo savo kūrybą antram „Pilaitės giesmininkų“ rinkiniui. Norėtusi, kad šiame žmogiškų vertybių perkainojimo tarpsnyje nestokotumėme ir savo mikrorajone eiles rašančių žmonių. Norėtusi, kad Poezijos pavasariui skirta šventė įsitvirtintų Pilaitėje ir taptų šio Vilniaus rajono išskirtine švente. Džiaugsimės, jei kartą per metus galėsime susirinkti eilių drauge pasiklausyti prie girininko Vytauto ir Živilės Dabriškų seno medinio namo Pilaitės miške (ten vyksta „Poezijos pavasariui“ skirti renginiai). Gal skaitomos ir dainuojamos eilės mums primins iš kur galėtume pasisemti stiprybės baltiškai savimonei išlaikyti.

Jau dabar pradėkite siųsti savo kūrybą ateinančių metų „Pilaitės giesmininkų“ rinkiniui el. paštu: angele_sarlauskiene@ktv.lt arba tartis kaip ją perduoti (skambinti telefonu: (85) 2 777 333; kreiptis į Janiną).

dr. Angelė Šarlauskienė, Pilaitė bendruomenės kronikininkė

Vietoj epigrafo

Unt rasų saulala tekėjo

Tekėk tekėk, saulala,

Nešk nešk rasų rasely,

Raselą, tyrą ir skaidrią,

Kupolėlą, lengvą, skaisčią.

Tekėk ir tu mėnulėli,

Nešk nešk rūką ūkelį,

Ūkely šaltų, tirštų;

Globok gi dangaus žvaigždeles visas.

Plaukit plaukit upės, upelas,

Neškit neškit į tolimą kraštų, šalely

Vainikėlius rūtų, dobilalių.

Oi, neužgeskit mergų, bernelių žvakelas.

Bręskit ir jūs rugiai, kvieteliai,

Auginkit mums duonelą, pyragėlį.

Apeisma, apjuosma, jūs lauką, laukelį,

Nuo pikta šėtona apsaugosma!

Oi, gi ažuole, didis stovėk ti

Unt aukštą kalną, kluonelą.

Oi, nepalūžk per audrą anei per viesulų,

Oi, ažuole, ažuolali, žaliasai.

Deg deg, ugnėla, Gabijėla,
Šildyk žemėlą, motiną Žemynėlą
Ir mūs mirusiam pratėviam
Žarijų, taip pat šilumas nepagailėk.

O mes braliai, seserėlas
Tikėsma ir melsma sava dievaičius,
Malonės, atpildą prašysma ne tik per rasų,
Ale visuomet pakol gyvi būsma!

Mindaugas BERNATONIS

MOKSLEIVIŲ KŪRYBA

Andželika ALEKSANDRAVIČIŪTĖ
(Pilaitės vidurinės mokyklos absolventė)

Aš išskrisiu plaštakė

Mane slegia našta

Būtis trapios,

Ir aš noriu pakilt

Plaštakė.

Aš paliksiu vienišą topolį,

Kuris virpa nuo šalčio rudens,

Aš negrįšiu su grįžtančiais paukščiais,

Ir namie mano vėjai gyvens.

Aš negrįšiu su bundančia saule,

Aš negrįšiu čionai niekadoms...

Gal seniai man išeiti reikėjo

Ir negrįžt niekadoms niekadoms...

Namuos nutilo visos dainos.

Net laikrodžiai nustojo plakt širdim...

Ir neramia tylą alsuoja sienos,

Nes išėjai tu su naktim...

Man svetimas dabar pasaulis,
Kurį mylėjau taip karštai,
Ir liepų linija prie kapo,
Nejau tai ją tu pamilai?

Namuos nutilo visos dainos.
Net laikrodžiai nustojo plakt širdim...
Prie liepų linijos sugrįžom
Žiedų verkimo paslaptim.

Man svetimas dabar pasaulis,
Kurį mylėjau taip karštai,
Ir žiedus liepos vėjas neša,
Dainuodamas taip neramiai.

Namuos nutilo visos dainos.
Net laikrodžiai nustojo plakt širdim...
Žinau, – esi kažkur čia pasislėpus,
Ir sienos namų dar alsuoja Tavim.

Tragedija nėra baisi

Tragiškam gyvenimo scenarijų
Tūkstančiai veikėjų, virtę aukomis.
Saldi ironija ir nelaukta apgaulė –
Tik tūkstančiai trapių gyvenimų...

Malšina skausmą sieloj gimusi viltis,
Bet neskubėk gyventi, kol Tragedija
Nesuvaidino lemiamo vaidmens
Gyvenime, kur kryžkelių – be galo!

Bet neskubėk gyvent, kol Alastoras,
Kerštaudamas Tau nežinia už ką,
Įjungs melodiją su Dance macabre,
Plokštelę apdulkėjusiam patefone.

Gyvenime, kur kryžkelių – be galo,
Turėsi Tu daugiau dar vaidmenų,
Kuomet Tragedija į ranką bruks scenarijų,
Turėsi pasirinkt: jį imt ar ne?

Eglė BALIUTAVIČIŪTĖ

(7 klasė)

Akys

(miniatiūra)

Berniukas, ką tik žaidęs kieme, staiga supyksta, nes kažkas iš jo atėmė žaislą. Vaikas tenori jį atgauti. Jo balsas ramus, vaikiškas, šiek tiek nedrąsus ir visai nepiktas. Tik akys... Tos žaibus laidančios akys išduoda, kas vyksta vaiko širdy...

Kelias

(miniatiūra)

Vieną vakarą ji išėjo iš namų. Ėjo ilgu plačiu keliu neatsigręždama ir nesidairydama. Kai nežinia kodėl atsisuko atgal, panoro grįžti... Bėgo klupdama, be galo skubėdama, netikėtai supratusi, kad buvo pasukusi ne tuo keliu...

Aušra BUČYTĖ

Kelyje

Tu nežinėjai kur ėjai,
Blaškeisi vėjo apsupty.
Keliaudamas tu nugriuvai
Ir kėleisi gyvenimo kely.

Ir nežinėjai kur nueisi,
Kuo būsi tu – nenumanei,
Ragaudamas gyvenimą kaip vaisių
Tu mokeis, patarimų jo prašei.

Keliaudamas keliu vingiuotu
Daug kryžkelių tu priėjai,
Reikėjo tam kely šokuoti,
Ar laimę vytis, kaip matai.

Ir dar šiame take vėjuotam
Tu griūsi daugkart skaudžiai ar lengvai,
Taip pat jame, žingsniu matuotam,
Tik gėrio trokški ir viskas bus gerai.

Žuvėdra

Klykia, garsiai klykia.

Tai ji, tai ji, ar matai?

Žuvėdra, baltoji mažytė,

Pasiklydusi nuo būrio čionai.

Ji vaikšto mažom kojytėm

Per dideles smėlio pusnis,

Bando skristi, – nepavyksta,

Sparneliai neklauso dar vis.

Ji ieško kažko iš savųjų

Taip gailiai gailiai klykdama.

Pasimetė visai dar mažytė –

Nemokanti skrist, alkana.

Baltoji žuvėdra visai jau nusilpo.

Negi nieks nepagelbės šiam paukščiui gražiam?

Ei, žmonės, žmonės, argi nematot?

Padėkit paukščiui mielam.

Ir kartą žuvėdra, mažytė mažytė,

Belaukianti savo lemties,

Išgelbėta buvo mažos mergytės,

Išplėšusios paukštį iš baisios mirties.

Dėkojo žuvėdra savo globėjai,
Dėkojo išskleidus sparnus.
Išskrido į žydrają ir šviesią padangę,
Išskrido į savo namus.

Žvaigždė

Skaidria nakties padange
Skrieja tūkstančiai žiburių.
Pažvelk ir tu į dangų
Ir pamatysi daug žvaigždžių.

Vienos jų mirksi skaisčiai,
Kitos dega amžina liepsna,
Trečios atrodo taip vaizdžiai,
Ketvirtųjų lyg visai nėra.

Jei bus tau kada liūdna, –
Pakelk akis aukštyn.
Žiūrėk, kas daros ten, kas būna,
Kaip viskas slenka vis artyn.

Ir pamatai tu žvaigždę, vakarinę.
Ji šviečia per amžius amžinai.
Štai ten suspindo ir Aušrinė,
Taip ryškiai, skaisčiai ir gražiai.

Kitur žvaigždė neseniai užgeso:

Vietoj jos suspindi kita.

Atrodo, lyg ji auga, bręsta

Ir tampa danguj sava.

O ten žvaigždelė krinta.

Spėk sugalvoti norą tu.

Ji lyg atsisveikina ir linki

Tau saldžių saldžių sapnų.

Laura KAZLAUSKAITĖ

(3 klasė)

Laukiam vasaros

Mes laukiam vasarėlės,

Nors dar tiktai žiema.

Tos vasariškos gėlės

Primins ją visada.

Ir paukščių laukiam laukiam,

Mažų ir didelių.

Ir vasarą mes plaukiam,

Ir laukiam vandenu.

Pavasario gėlės

Pavasario saulytė
Šypsosi aukštai,
O ant šakos paukštytė,
Gieda sau smagiai.

Žibutės sužydėjo
Žaliajame miške,
Pakalnėj sublizgėjo
Šilagėlė viena.

Miglė KIRKLYTĖ

(7 klasė)

Ar ilgas kelias iki horizonto

(ištraukos iš vienos septintokės dienoraščio)

Sausio 10 diena

Kartais man kyla keistų klausimų... Pavyzdžiui, kiek laiko reikėtų keliauti, kol pasiektum horizontą? Žinoma, aš puikiai suprantu, kad tai neįmanoma, bet nejaugi draudžiama svajoti? Taigi vis dažniau užklumpu save mąstančia: „Kas būtų, jei taip nutiktų? Ką aš jausčiau, jei sėdėčiau ant pasaulio krašto ir stebėčiau saulę?“

Šįkart negaliu daugiau rašyti, nes mama kviečia vakarienės...

Sausio 11 diena

Neįtikėtina! Jeigu kas nors perskaitytų mano dienoraštį (nors tikiuosi, kad taip nebus), lažinuosi iš visko, ką turiu, – tikrai nepatikėtų tuo, ką aš patyriau...!

Vakar naktį jau buvau beveik užmigusi, kai staiga išgirdau tylią melodiją. Negali būti, kad tėvai tokiu laiku įsijungtų muziką. Juk jie seniai miega... Ir staiga pradėjo dėtis dar keistesni dalykai. Iš po lovos ėmė skliti rausva šviesa. Nedrįsau pažiūrėti, kas ten, nes buvo baisu... Maniau, kad sapnuoju. Gal tai mano mažoji sesutė bando mane išgąsdinti? Vos spėjau taip pamanyti, kažkas paėmė mano ranką ir sugniaužė savojoje.

Jutau keistą šilumą, bet kartu mane apgaubė ramybė ir jaukumas... Nežinau, kas įvyko vėliau, bet po poros akimirų pajutau, kad skrendu! Skridau virš baltų debesų į bekraštę tolybę... Horizonte spinduliavo ta pati rausva šviesa, kuri sklido ir iš po mano lovos. Palaukite minutę! Ar aš pasakiau, kad skrendu? Taip taip! Ant mano nugaros buvo išdygę perregimi sparnai.

Netrukus kažkokia jėga privertė mane sustoti ir nusileisti. Nusileidusi po kojomis pajutau minkštą žalią žolę (nors dabar šalčiausias žiemos vidurys). Supratau, kad esu basa. Staiga suvokiau: aš apsirengusi tik naktiniais, kuriuos apsivilkau eidama miegoti. O n e! Ką pagalvos žmonės, pamatę mane ŠITOKIĄ?! Žinoma, kad žmonių čia nė kvapo, – į galvą neatėjo...

Kadangi buvau susirūpinusi savo išvaizda, nė nepastebėjau, kas vyksta aplink... Iš visų pusių dangus tiesiog spinduliavo rausva šviesa, o aš stovėjau ant... bedugnės krašto! Ne, tai ne bedugnė, tai p a s a u l i o k r a š t a s – kelio iki horizonto pabaiga! Man užgniaužė kvapą... pritrūkau žodžių. Stoviu ant pasaulio krašto ir iš arti stebiu bedugnės besileidžiančią saulę. Vos pajėgusi atplėšti akis nuo bedugnės, gavau dar vieną nuostabos dozę. Aplink mane vakaro sutemose šoko žvaigždės... Netikėjau savo akimis. Visa tai atrodė kaip pasaka. Pasitrynčiau akis ir dėl tikrumo, ar aš tik nesapnuoju, įsižnybiau į ranką. Oi, skauda!

Pabudau. Nejaugi tai buvo tik sapnas? Iki šiol neatsipeikėju... Viskas atrodė taip tikroviška...

Sausio 12 diena

Papasakojau draugėms, ką patyriau šiąnakt. Nė viena nepatikėjo. Nepatikėjo, kad aš žinau, kaip atrodo pasaulio kraštas?!

Žyginė Launagaitė

(7 klasė)

Meilės lietus

(miniatiūra)

Alma sėdėjo prie lango ir didelėm žalsvomis akimis žvelgė į pilką debesų staltiesę užtiestą dangų, paskui į tolumoje nusidriekusius, pro daugiaaukščius namus vos matomus laukus. Kur ne kur dar baltavo sniegas, pro kurį į saulę nedrąsiai kėlė savo stiebelius gležna blyški žolė.

Ant stogų kabančios blizgios varveklių kekės tirpo ir lašėjo ant pilkų grindinio plytelių. Mergaitė baiminosi sumaišties, to keisto jausmo, kurio iki šiol nebuvo pažinusi, įvardijusi. kažkas, tarsi norėdamas ištrūkti, spurdėjo jos širdyje. Argi galėjo mergaitė žinoti, kad taip nelauktai į jos širdį pasibeldė pirmoji meilė... Alma atsivertė dienoraštį ir ėmė rašyti: „Mielas dienorašti, niekada netikėjau meile iš pirmo žvilgsnio, o dabar tikiu. Argi aš galėjau pagalvoti, kad būtent man taip atsitiks? Negaliu patikėti, kad įsimylėjau... Nemoku net paaiškinti, kas yra meilė, bet suprantu, kad tai nuostabu, kad tai didžiausia dovana man – septintokei...“

Minutėlę mergaitė atitraukė parkerį nuo popieriaus lapo ir vėl pažvelgė pro langą. „Dangus verkia“, – pagalvojo ji. Ir iš tiesų lijo. Dideli sunkūs lašai krito ant pilkų grindinio plytelių. Alma staiga pašoko ir išbėgo į lietu. Lietaus lašai, šalti kaip ledas, prausė jai veidą. Bet ji to šalčio nejautė... Kaimynai ir gatvė skubantys žmonės nustebę žiūrėjo į mergaitę, kuri maudėsi meilės lietuje...

Daumantas MAČIULIS

(3 klasė)

Gerieji gamtininkai

Prie kelelio pilko

Ažuolas šakotas auga.

Greta ažuolo senolio

Ir pušelės glaudžias.

Mato ažuolas senelis,

Kas miškely vyko,

Kiek grybautojų per rudeni

Šiukšlių čia paliko.

O gerieji gamtininkai

Tas šiukšles išvalė.

O medeliai, medeliukai

Jiems šakom mojavu.

Julius PAŠKEVIČIUS

(10 klasė)

Mamai

Tau mano mamyte, pirmieji žiedai,
Penki atgailaujantys žodžiai, –
Deja, taip ir neištarti, nepailstančiai globotojai.
Mėlynaisiais lapeliais apkarę šlaitai
Tik ir šaukia:

– Kur jūs, vaikai?! Juk jos, žibutės, tam ir skirtos

Sunkiū rūpesčiu išartai josios širdžiai.
Pasėjus nors kiek padėkos, pagarbos,
Spalvom užsiklos visos žaizdos.
Pasimirš,
Pasimirš nors sekundei
Tos nerimo naktys,
Kuomet su aštriai išgalūstais plūgais
Buvo kapstytos motinos akys,
Ir užlies džiaugsmo ašarų liūnas
Jos sužydėjusią širdį.
Tuomet nuoširdžiu žvilgsniu belieka tarti:
Mama, aš tave myliu!

Angelas

Jei turėčiau sparnus,
Pašokčiau ir skrisčiau aš į jausmus,
Į norus, svajones ir aukščiau – į sapnus.
Aš nuskriečiau ten, kur tylu,
Pasislėpčiau kažkur, kur tamsu,
Ir laukčiau
Šilčiausios šviesos, mieliausių garsų,
Švelniausių jausmų.
Aš laukčiau tavęs,
Nes tu – mano viltis ir gyvenimas!
Tu – mano angelas!
Juk sparnų iš tiesų neturiu!
– Angelėli, kur tu?!
Laikyk!
Aš krentu !

Dabar be tavęs

Galva lyg vyno taurė su lašeliu to svajonių skonio,
Apnūdusi nuo ilgesio ar nevilties.
Juk nesvarbu, – sudegus žvakė daugiau nebežibės,
O apvarvėjusi, įamžinta prisiminimais,
Žvakidė jos stovės... stovės...

Vyniojas aplink širdį beaidžiai smuiko gryžiai, –
Toks skardus, duslus garsas apie meilę
Sušaldo dar nespėjusią įšilti širdį.
O ji tik ilgesiu niūniuoja
Melodiją, sukurtą iš vilties, svajonių.

Žvaigždėtą dangų ir mėnulį keičia saulė ir šviesa,
Lapuotą rudenį užgožia žiemos balta ranka.
O tu sakyk,
Kas man pakeis tave?

Virginija RUTKAUSKAITĖ

(Pilaitės vidurinės
mokyklos absolventė)

Beprotybė,

Pakibusi galvoj ant siūlų,

Siūbuoja ten, atgal,

O protas sako:

– Žiūriu! Matau! Galiu tave pagaut!

Štai siūlai rožiniai nuplyšta,

O varnos pakelia sparnus,

O beprotybė negailestingai dūžta,

Ir protas miršta neramus.

Lyg kariai mirties lauke

Žvelgia į tave pilka minia.

O tu visiškai viena,

Nuogumą bandai pridengti ranka...,

Bet sustingusi minia

Ruošiasi pamerkt tave,

Palydėti nebūtin –

Savidestrukcijos šalin.

Vėjas plaiksto mano plaukus...

Vėjas plaiksto mano plaukus,
Rojaus minkštumo debesyse pasinėriau
Ir išgirdau kažką šaukiant,
Išgirdau vėją man raudant.
Vėjas plaiksto mano plaukus:
– Būk maža, užmiršta, vieniša gėlė!
Būk dulkėm virtusi akmeninė statula!
Būk medžių nudžiuvusių šakelė!
Būk išsekusi, deganti, ugninė dykuma!
Būk vienintelė, kurią galiu paliesti
Savo sužeistais sparnais!
Būk vienintelė, kurią galiu vilioti
Savo netylančiais aidais!
Vėjas plaiksto mano plaukus...

Aistė SEREIČIKAITĖ

(7 klasė)

Martynui Mažvydui

Ačiū Tau už Raidę,
Ačiū Tau už Žodį,
Dėkui, kad galiu kas dieną
Aš skaityt vis naują Knygos lapą...

Dėkui, kad galiu suprast aš tylą,
Žodžiais apsakyt dangaus žydrynės spalvą,
Parašyt tą brangų žodį „Mama“
Ir sukurti dainą apie Lietuvą...

Ir prabėgs dar daugel metų,
Kaip pro miglą žvelgsim į senus laikus...
Visuomet ryškus tame paveiksle būsi,
Mažvydai, Pirmosios Knygos Tėve!

Justė SMULĖNAITĖ

(5 klasė)

Ažuolas

Ažuolas – tai tvirtas medis.
Jis girių valdovas.
Jo lapai dideli ir gražūs,
O gilės skaniausios šernams.
Jo šakos tvirtos ir storos,
O kamienas aukštas ir platus.
Ažuolas – pats gražiausias.
Jis puošia girias ir miškus.

Lukas ŠARLAUSKAS

(4 klasė)

Nakties drugys

Nakties drugys –

Jis yra tamsos dvasia,

Šviesos jis ieško bet kada.

Gal jis baltas?

Gal jis juodas?

Jis iš tikro nėra blogas.

Gal jis ilsisi?

Gal snaudžia?

Gal sulauks jis to,

Ko laukia?

Kristina USCILAITĖ

(7 klasė)

Laukinės obelaitės

(miniatiūra)

Tyliai pateka saulė, praskleisdama žvaigždėtą nakties šydą. Pirmieji spinduliai paliečia žemę, švelniai paglostydami dvi laukines obelaites. Rasa nusiprausiusioje palaukėje jos švelniai glaudžiasi viena prie kitos, pamažu bunda iš nakties miego.

Pūsteli lengvutis vėjelis, meiliai paliesdamas liaunas obelų šakeles. Tyliai sušlama maži žali lapeliai. Atrodo, kad vėjas šnibžda ilgesingas eiles, nori apsakyti savo tyrą meilę. Bet obelaitės, tokios trapios, švelnios, apšviestos šiltos pavasarinės saulutės, dar labiau glaudžiasi viena prie kitos ir lieka abejingos vėjo kerams... Ir ko iš jų daugiau norėti – juk jos laukinės!

Pavasario mergaitė

(miniatiūra)

Ji basa. Bėga per gėlėtą žalią pievą. Putlios raudonos lūpos slepia dailią šypsena. Lengva suknutė paryškina grakščią figūrą. Ilgus rudus plaukus kedena vėjas, jų sruogose su saule žaidžia maži gėlių žiedeliai. Didelėse žaliose akyse – vos talpinamas džiaugsmas. Jos širdis pilna svajonių, meilės ir šviesos. Ji sukasi, lekia laukais laisva kaip paukštė. Lengva, linksma, laiminga pavasario mergaitė...

SUAUGUSIŲ KŪRYBA

Albertas ANTANAVIČIUS

Dzūkijos vakarai

Kokie dainuojantys Dzūkijos vakarai,

paparčio žiedo ieškantys biržely –

vis eina eina ir sustot negali

dainuojantys Dzūkijos vakarai.

Geltona stirna, žalias upės karklas,

vėsi vaga ir nakčiai likęs arklas –

tai gražūs ir slėpingi lyg kerai

dainuojantys Dzūkijos vakarai.

Kokie dainuojantys Dzūkijos vakarai,
audringą ir lyg bitė saldžią liepą;
linguoja basomis upe per lieptą
dainuojantys Dzūkijos vakarai.

Sena troba, langai lyg mažos salos,
pro langus šypsančios senučių skaros –
tai gražūs ir slėpingi lyg kerai
dainuojantys Dzūkijos vakarai.

Kokie dainuojantys Dzūkijos vakarai
prie Simno ar prie Nemuno rugpjūty;
šiek tiek rimti ir šelmiški truputį
dainuojantys Dzūkijos vakarai.

Žalvarnis tupi ant skiedrinio stogo
ir lesa saulę lyg šermukšnio uogą –
tai gražūs ir slėpingi lyg kerai
dainuojantys Dzūkijos vakarai.

Kaip mano tėviškėj laimingai dera
Saulėlydžiai su „Pasvarcyk antela“ –
Tikrai, nepakartojami tikrai
dainuojantys Dzūkijos vakarai.

Metai

Vos pradėjus rugsėjui gelsti
Sugrįžtu pas tave kaip skola,
Sumanau mandagiai pabelsti
Į duris, kurių jau nėra.

Kada gruodis pavargsta balti,
Kai kieme it širdy slogu,
Pirštinėta ranka papartį
Tarsi šerkšną skinu nuo langų.

O gyvenimas ima ir riša,
Ir priglaudžia, ir veja lauk – – –
Kad ir kaip begyventum – visad
Viena nuodėmė būna per daug.

Tik nusprendus balandžiu kilti
Apsimesiu ir aš paukščiu,
Skrisiu vėl pasikinkęs viltį
Prasidėti nuo pat pradžių.

Vėl atostogos kūnui ir dvasiai –
Net ir aitvaras jau po darbų, –
Tiktai aš kaip ir pernai drąsiai
Dar save pakartot skubu.

Nes gyvenimas ima ir riša,
Ir priglaudžia, ir veja lauk – – –
Kad ir kaip begyventum – visad
Viena nuodėmė būna per daug.

Parodyk kelią

Tu parodyk man medį,
Kur gegutė gyvena –
Aš norėčiau ją lesint iš delno.
Ne todėl, kad ji niekad
Savo pirkioj nemiega,
Ne dėl to, kad vaikus
Jiems prieš gimstant palieka,
o todėl, kad nutūpus
Palei kiemo vartus,
Graudžiai graudžiai skaičiuoja
Mūsų laimės metus.

Tu parodyk man upę,
Kurį mėnuo aplanko –
Aš norėčiau paliesti
Jį rankom.
Ne dėl to, kad suprasčiau,
koks jis aukštas ir tikras;
ne dėl to, kad žinočiau,

kad jis dūžta kaip stiklas,
o todėl, kad jam vedus
mus į aušrą ilgai,
aš tapau nelaimingas,
ir viena tu likai.

Tu parodyk man kelią,
kuriam laikas sustojęs –
aš norėčiau bučiuot
keliui kojas.

Ne dėl to, kad jų žingsniai
visad primena dainą;
ne dėl to, kad jais sekant
skausmas greitai praeina,
o todėl, kad pasukęs
tuo svajonių keliu,
aš tave antrą sykį
susitikti galiu.

Mindaugas BERNATONIS

Miegas

Kai vėjas nutyla,
Ir žvakės užgęsta,

Kai užeina tamsa,
Ir oras atšąla,

Žmogus atsipalaiduoja.
Štai miega pavargusi mama,
O aš tik uždarau duris.
Tamsa, lietus, žaibai, –
Man liūdna ir kartu džiugu,
Dažnai irgi pavargstu,
O kai stichija nutyla,
Arba ji kraupiai pašėlsta,
Kai garsas įveikia tylą,
Ir daros baisu,
Kai artimas išsigandęs tyli,
Man vis labiau graudu.
Kai žūsta balta spalva,
Tamsa nudažo kambarį juodai,
Gulamės lovon kartu,
Ir tik aistringas
Miegas užvaldo mus abu...

Tikra egzistencija

Įsilieji į plačiausias tamsumas.
Apsuptas žvakių šviesos,
Pajunti svaigiausius jausmus:
Esi apsuptas miško rūko
Ir pilnaties.
Matai tamsą
Blankioje ugnies šviesoje.

Žinai, kad dar kažkas gyvena šalia,
Žinai, kad egzistuoja ne tik tu vienas.
Sapnuoji Perkūną ir Juodaragį.
Vertini baltą ir juodą spalvas.
Tiki praeitim ir neapkenti dabarties.
Supranti beprasmi laiką bėgimą.
Atgal nieko nesugrąžinsi.
Tu lieki ištikimas dvasioms ir tamsai.
Tu gerbi juodą spalvą ir šių minčių idėją.
Tikėk, kad tikrosios
Pasaulio jėgos egzistuos
Taip ir pasauliui sugriuvus.
Jos dar ilgai gyvens bei paslaptinai reikšis...

Ir pasitikę sutemas jos išlenda iš kapinaičių ant kalnelio.
Danguje suspindi pilnatis – Mėnuo Juodaragis.
Vėlės pradeda šėlti, –joms vis vien ar dilgėlės, ar šermukšnis,
Nesvarbu, – Žemynos, juodakės gegės ar rasos...
Būkit pasveikinti žalčiai – vėlių nešiotojai!
Tūlos laumės, raganos puotauja šiam šurmuly.
Ieškok, – rasi, radęs – turėsi.
Pasaulio medis pasaulio centre!
Perkūno žaibai – vakare, audra – naktį.
Žara – ryto Aušrinė.
Vėtra rimsta, vėlės pavargusios.

Užgieda gaidys, švysteli pirmasis spindulys, –

Dingsta chaosas.

Išaušo nauja rudens diena.

Mirtingieji, klajodami per derliaus laukus, mindo vorų gijas, –

Labiau pastebimas dievų apsilankymas žmonijos buveinėje.

Karolina BIEKŠAITĖ

Gegute

Oi, gegute, tu raiboji,

Kaip močiutė mums miela,

Tu labai gražiai kukuoji,

Mūsų metelius rokuoji.

Tu taip gailiai nekukuok,

Mums metelių nerokuok,

Geriau skriski į sodelį

Ir suvyki sau lizdelį.

Tu į svetimus lizdus

Dedi savo kiaušinius,

Nesidžiaugi tu vaikais,

Jų nešildai po sparnais.

Tu kukuoji taip gailiai,

Kur vaikai? – tu nežinai.

Mūsų metelius rokuoji,

Sapne vaikelius sapnuoji.

Jie nežino meilės tos,

Savo motinos tikros,

Būna jų dalia skaudi,
Ir nemiela, ir karti.
Tu skraidai po žalią girią,
Nes ramybės nerandi,
Ieškai vis vaikelių savo,
Ir kukuoji, lyg verki.

Kai saulutė toli vakaruos,
Audžia drobes sesutės namuos.
Jose dainos ir širdies skausmai,
Ten ir ašaromis blizga raštai.
Joms ta drobė kvapni ir miela,
Ji kaip popierius – balta ir plona,
Kaip baltųjų lelijų žiedai,
Čia – mergelių svajonės, sapnai.
Per šį platų pasaulį einu
Ir suprasti niekaip negaliu,
Kodėl mamos drobelių rašte
Sunki mano dalia išausta?
Bet močiutės paklaust negaliu,
Nuo gimtinės toli gyvenu,
Ir motušė seniai jau kape,
Ji šią paslaptį slepia grabe.
Neužgesint naktį žvaigždžių!
Nesustabdyt upių sraunių!
Neišdžiovint jūrų plačių!

Nesugražint dienų jaunų!

Už ką mūsų brolių tūkstančiai pražuvo?!
Nejaugi tėvynėj jiems vietos nebuvo?!
Už ką į Sibirą jie buvo ištremti,
Sunkiuos ešelonuos toli išvežti?!
O buvo tie žmonės karščiausių širdžių,
Gražiausių idėjų, kilniausių minčių,
Mylėjo jie savo tėvynės laukus,
Gerbė ir išlaikė papročius šventus.
Norėjo gyventi tėvynėj laisvoj,
Norėjo iškilti į erdvę aukščiau,
Norėjo alsuoti pilna krūtine,
Norėjo, – tėvynė kad būtų laisva.
Kad niekas šioj žemėj mūsų neskriaustų,
Kad šventas bažnyčias mūs žmonės lankytų,
Kad maldas į dangų jie galėtų siųsti,
Niekad nevergauti ir žmonėmis būti.
Jei tapai belaisviu, kovok lig mirties,
Tu visas jėgas atiduok iš širdies,
Sutraukyk grandines, suardyk narvus,
Tada tiktai laisvė su mumis vėl bus!
Vėl džiaugsies tu savo tėvynės laukais,
Jos žydrų dangum ir žmonių džiaugsmiais,
Vėl saulė tau švies ir tamsybės išnyks,

Kas kankino jus, lyg tas rūkas išnyks!
Vėl žvaigždes danguje pamatysi tu,
Tu daiktu buvai ir kentėjai skriaudas,
Kai spardė tave ir kai spjaudė šlykščiai,
Kai nedavė tau atsidusti laisvai,
Nuo skausmų, didžių, tu alpai ir alpai,
Bet gyvas likai ir tėvynėn grįžai.

Ingrida ČEPATIENĖ

Aktorė

Sunku vaidinti, kai nieko nebenori,
Kai nėra tikslo – kam ir ką daryt...
Kaip atsibodo man ši aktorinė rolė,
Nesiūlau niekam šito nė bandyt.

Sakau, kad gera? – melas tai.
Sakau, kad myliu? – juokas irgi,
O gal nenujaučiat visai,
Kas už šių žodžių širmos slypi?...

Aš noriu juoktis, bet nėra kam...
Aš noriu mylėti, bet nėra ką...
Aš noriu gyventi, bet nėra dėl ko...
Iš viso šito norisi tik verkėti.

Kodėl ne taip?

Bijau gyvenimą nueiti tyliai
Ir nusibaigt kaip eglė pakirsta,
Kuri galėjo duoti giriai tik ošimą
Arba bejėgiškai paverkti lietuje...

Bijot imu todėl, kad pastebėjau,
Jog gyvenu ne toj tikrovėj, kurioje norėjau...
Ir pagalvojus apie ateitį man ne lengviau, –
Ne taip gyvenimą vaikystėje piešiau...

Pakeliu galvą aukštai link debesų,
Atsiplėšiu nuo žemės mintimis ir kūnu...
Žiūriu į skrendančius paukščius, bet negaliu
Pabėgt su jais nuo begalybės neaiškumų.

O paukščiai tolsta kaip ir tai,
Ką savo rankomis pasiekt norėjau,
Bet viskas virto tik gražiais vilčių žiedais,
Kurie nubiro vien papūtus vėjui.

Per daug kelių. Nuo jų aš pavargau,
Pusiaukelėj sustojau pailsėti...
Bet kaip sustojau, taip ir palikau,
Nebežinodama, kur baigt, o kur pradėti.

Surasiu prasmę kažkuriam take,
Kartais tikėsiu, kad esu laiminga...
Tačiau ta laimė bus tik tariama
Ir netikra, lyg šypsena sustingus.

Pasiklydimai

Pasiklydusio paukščio ieškojimui lizdo
Aš galėčiau prilyginti tai, ką jaučiu,
Kai blaškaus, nerimstu, nepasiekiu, ko trokštu...
O ar trokštu aš to, ko manau, kad geidžiu?

Niekada tiek nebuvo keistų užmačių,
Tokio noro apglėbt, ką aprėpi...
Ak, jaučiuosi apsunkus nuo tokių minčių,
Net sutikčiau nuo jų kur pabėgti.

Gal teisybė, jog tai tik aikštinga jaunystė,
Kai visko, kas turima, tampa per maža,
Kai viskas vilioja, svaigina, kaip reta...
Atsipeikėji tik apgaulingam verpete.

Bet ar gali kas nors mums uždrausti svajot?
Norėt to, ko nori ne vienas, ne du?...
Ir ar gali kas nors pašaipiai nusijuokt,
Jeigu noriu kvėpuoti pilnatvės tvaiku?

Praeities pēdsakai

Kodēl nezinome, kur dēt gerus žodžius,
Tuo tarpu aštrūs žodžiai vietą randa...
Kodēl mes nuolat slepiame tikrus jausmus
Ir šitaip ižeidžiam mums žmogų brangų.

Vēliu gi smarkiai atgailaujam,
Raudojame dēl praeities...
Ir būna – pradedi taip graužtis,
Kad nebemielas sau jauties...

Deja, šī praeitis ne sapnas,
Todēl pabust iš jo nēra vilties...
Ašaros. Ašaros...jeigu jos padētu,
Tai verkčiau nuo gimimo lig mirties.

To, ką turīu atrast,
To, ką turīu suprast, –
Ieškau, ieškojau, ieškosīu...
Tai, kas atvers akis,
Ī klausīmus man atsakys,
Apšvies, kam esu skirta, –
Jaučiu, čia, šalia...

Rasa DYKINAITĖ

Tai sniegas – ne sniegas.

Tai viskas, tai nieko.

O gal tik iš mano geležinių akių

Baltais laukais bėga

Pasimetėlis Laikas

Ir jo mažas vaikelis

Svajonės vardu.

Akimirksnį būsiu Apgaulė ir Sąžinė,

O po to aš pavirtus Baltąja vilke,

Apsisuksiu ore išvydusi nežinią,

Vėl nutūpusi gimsiu Šaltakrauje vilke.

Ir klajosiu kaip visad po sutemusį mišką

Be iliuzijos alkį nusinešt užmarštin.

Tai ir miegas – ne miegas,

Tai ir viskas, ir niekas –

Pamatyti grimasą su iššieptom iltim!

Mano gašlios fantazijos.

Ne kiek gašlios, kiek meilios.

Net ne meilios – koketiškos.

Jos – nevaikiškos, nemergaitiškos.

Mano moters fantazijos,

Vėliai – bundančios, gamtiškos.

Tokios švelnios, aistringos tos vizijos,
Faktiškai įgyvendinamos.
Ir siužetas – neužbaigtas,
Nors veikėjas pasirinktas.
O kaip kaitina atmintį
Dusliai sodrus alsavimas jo,
Nuodėmingai nuaidintis,
Cigaretėmis kvepiantis,
Žvilgsnis vilko toks skverbiantis,
Kūnas dievo – kankinantis.
Glėbyje jo apsalusi ir rami
Kaip malda vis.
O fantaziją pratęsia neišblėstantį išpūdį
Ir visas galimybes, dar iki šiol neįvykdytas.
Nusipieškime vaismedį
Ir nuogybę beprotišką.
O kaip vaikiškai vaikiška
Be objekto svajoti man.
Atsiliepk, atsimink ir ateik
Su manim tą fantaziją griauti!
Realybę kūrenti!

Romansas pro langą

Ne mano tu, o mylimas mieste,
Kur žmonės kitoniškai kalba.

Tramvajai pirmyn, atgal rieda,
Ir sniegas iš debesų drimba!

Many – tavo sielos ramybė.
Ramybė ir tam, kuris miega.
Kurie gimę skristi – teskrenda,
Kurie gimę bėgti – tebėga.

– Mielasai, kodėl atsimerkei?
Pasimetei savo sapnuose?
Ir čia, ir juose tu nuvargęs.
Miegok, o aš dar padainuosiu.

Ne lūpos – dvasia mano gieda.
Ne giesmę, – širdingą poemą.
Poetų, išėjusių melas,
Padėjo išspręsti dilemą.

Kai potraukį jausmas prabyla.
Galingi dievai atsimerkia.
Kai akys širdim susipynusios
Iš laimės ir geidulio verkia.
Kai rožės viduržiemį žydi,
Man Mūžą Amūras atlydi!

Stepas GADLIAUSKAS

Революция

Где же ты совесть,
Сложное и простое,
Скрестившиеся шпаги,
Доброе и злое?

Стаканы наполнены до краев,
Но почему ты не пьешь?
Видно вспомнить есть о чем,
Мучает что-то, кто-то.

Может осталось где-то,
Хотя бы крупица света?
Из твердого сплава металла
Без фальша и без обмана.

Снова музыка играет.
Голос внутренний завет.
Я иду на покойние.
Прими меня Господь.

До знания путь не легок

Историей мы называем

Время, пройденный этап.

Царям, владыкам мира

Хвалу мы воздаем.

А Бога сотворившего

Порой мы забываем.

И часто по неведению

Одну хулу ему несем.

Христа распяли на Голгофе.

Толпа кричала: смерть ему.

Пилат не убоившись Бога

Повелевал, так быть сему.

– Меня ты предашь, –

Так Христос сказал.

– На третий день воскресну,

И ты, уверуешь в меня.

И грех великий совершили,

Учителя, учившего добру

На крест живого возложили,

Пролили кровь невинную.

О человечество, терзая тело

Забыли вы, что есть душа!

А тело только оболочка,

В которой жиждется она.

С перва Он тело сотворил
По своему подобию,
Затем Он дух вдохнул,
И таинство свершилось.

Дитя, хотя и полубог
С великими задатками,
Ему учиться, разуметь,
Запретный плод не трогать.

Но он с рождения человек,
Умом не обладая Божьим.
Ему тысячелетия умнеть, –
До знания путь не легок.

Nijolė JOGAILATĖ N. LAUGALIS

Elegija Tėvynei

Skridai tu lyg žuvėdra,
Virš pievų, žydinčių laukų.
Matei – lietuvis gimtą žemę arė.
Buvai tu paukštė sužeistu sparnu!
Norėjosi tau skrist, pakilti į padangę,
Kur paukščių takas, kokia ji graži...
Ten naktyje ir paukščiai kelią randa...
Ieškojai kelio, kuriuo eit turi!

Tą Sausio 13 - tosios naktį

Trispalvė plevėsavo virš galvų...

Mes pranešėm visam pasauliui,

Kad esame gyvi ir keliamės iš pelenų!

Nors gatvėmis riaumojo priešų tankai,

Ugnim jie spjaudė, bandė mus pargriaut.

Tvirti mes buvom susikibę rankom,

Juk privalėjom Tėvynę mes atgaut!

Kad ji pakiltų – krito sesė, broliai.

Didvyrius priglaudė žemelė mūs šventa.

Mes pasiruošę mirt, – stovėjome kaip uolos.

Net priešus kaustė didvyrių drąsa!

Išaušo rytas, krauju nudažytas.

Sustingusi tylą po tos košmariškos nakties.

Pripažinimo dienos buvo ilgos,

Tačiau pasaulis teikė mums vilties.

Islandija – mūs sesė – nušvietė padangę.

Šlovė jai mūsų niekada neblės.

Ji pripažino mūsų laisvę brangią.

Per amžius ją istorija minės.

O Lietuva, Tu Baltijos Žuvėdra,
Pakilk miela, aukštai prie debesų,
Kad tai ką buvome praradę
„Susigražinome!“ – suklyk visu balsu.

Lai Laisvės garsas skrieja per pasaulį!
Mes vėl Europoj ... NATO mūs jėga!
Iškelsime Tėvynę mes į Saulę.
Neleisim skriaust jos niekam niekada.

Motina Tėvynė!

Pavasaris laukais jau eina,
Ir skamba sutartinė.
Kokia graži, šviesi esi,
O Lietuva Tėvynė!

Atgimsta žemė ir gamta,
Pirmi gandrai parskrido.
Tuož žemė bus žiedų pilna,
O Lietuva Tėvynė!
Berželis, gluosnis pakelėj,
Šakom liūdnei pasvirę.
Daug iškentėjusi brangi,
O Motina Tėvynė!

Rašau Tau laišką

Rašau Tau laišką lyg ant sniego:

Savų svajonių ir jausmų.

Jau laiko daug...

Žiema prabėgo...

Širdim aš su Tavim vis gyvenu!

Vis laukiau laukiau Tavo žodžių,

Tavųjų rankų šilumos.

Tikiu, – Tėvynėn žydint sodams

Sugrįši tu iš tolumos!

Sugrįši į Tėvynę laisvą savo –

Ji šeimoje laisvų tautų!

Žiūrėk! Tankai kruvini jau iškeliavo,

Bet Tu ir aš, visi turime budėt!

Angelė JONAITYTĖ

Bethovenas

Surinkt garsus ir tolimus, ir artimus,

Neleisti jiems sudužti tyloje

Kaip dūžta bangos,

Nepalietusios krantų,

Laukiniais siluetais

Skaloje.

Bethovenas...

Nuo gulbinų sparnų

Nuslysta muzika skaidri,

Širdy kaip tyras tuopų šerkšnas

Neišbarstyta muzika prabyla.

Dieviškai nurimčiau

Aš pasiimčiau šaltį,

Lyg vyšnios baltą žiedą.

Aš pasiimčiau karštį,

Lyg ašarą nuo veido.

Rankas nukirsti leisčiau

Ir kojas nukapati,

Kad gimčiau antrą kartą

Medžiu.

Žinau: mirtis neaplenkia

Sodų, girių.

Ji verčia ažuolus, egles, –

Mane pargriautų.

Tikėčiau, –

Gimčiau trečią kartą samana.

Dieviškai nurimčiau.

Gimtoji žemė amžinai

Mes turime suspaudę saujoj laiką.

Negaila metų, valandų.

Tarp pirštų smėlį, byrantį minutėm,

Kaip šaltą bangą pajuntu.

Turėjome suspaudę saujoj laiką.

Jo nebėra kaip sausyje lietaus.

Delnai, sudiržę ir tušti,

Sekundės – valandų skeveldros –

Gyvybę ašmenim nupjaus.

Suspausim delnus,

Neišbirs sekundės:

Gimtoji žemė amžinai!

Kad meilė gyventų ne nakčiai, o rytui!

Gims mūsų meilė

Nuo žvilgsnių, nuo žodžių,

Kaip gimsta šaltiniai

Iš požemio žiočių.

Auginsime jausmą

Švelnumo laukuose,

Kaip duoną kasdienę

Širdims paaukosim.

Ir mirsim išnykę

Lašais nuo granito,
Kad meilė gyventų
Ne nakčiai, o rytui!

Nugirdyta beržų sula

Nugirdė!
Žmonės, paklausykit!
Beržų sula nugirdė!
Dabar einu prieš liepų vėją,
Gal rasiu uosio širdį?!
Nudraskė rūbus,
Man nudraskė!
Kur audinio aš gausiu?!
Nakties diena mane įsupo
Į pakraštį giliausią,
Ir niekas nebemato
Atidengto nuogumo.

Tyla poetui

Aš negirdžiu tylos –
Brangiausios dovanos poetui:
Išgirsčiau snaiges mirštant
Ir spindulius suverčiau
Ant vieno siūlo.

Aš negirdžiu tylos, –

Tik triukšmą.

Kas dovanos

Poetui tylą?

Jadwiga KRYSZTUL

Nasz Papież

„Śpieszmy się kochać

ludzi...”

ks. J.Twardowski

Trudno pisać o papieżu, o takim wielkim człowieku, jakim był ojciec święty Jan Paweł II. Odszedł człowiek, zostawiając nam spuściznę duchową, przykład służenia Bogu i ludziom, przebaczenia swoim wrogom. Nawet kochać i modlić się za nich.

Jest to nadzwyczaj trudno: kochać i przebaczać wrogom. Bardzo bym tego chciała, ale nie mogę, nie umiem, nie jestem w stanie to robić, chociaż jestem praktykującą katoliczką. Mogę modlić się za papieża, za swoich rodziców, za siebie i błagam pomocy u Ojca Świętego. Tak bardzo proszę Jana Pawła II o wytrwanie i przebaczenie, o cierpienie, o milczenie, proszę najwięcej o przebaczenie swojemu sąsiadowi R. G. i całej jego rodzinie, co mnie męczy już ponad 12 lat. Tam za ścianą, w łazience, u G. wre jakaś hałaśliwa praca, nie wiem jaka, ale może to robienie wódki, takiego dochodowego biznesu, może coś innego, ale szum wody tam bywa bardzo często: i we dnie i w nocy; i zimą i latem jest półotwarte okno u Grygenasa, przewietrzanie po trudach, ale ja nie mogę spać od tego hałasu, bo Grygenas zaczyna swój biznes o godz. 4 rano. Trzy lata spałam na kuchni, bo w salonie niemożliwie było nawet być.

Rodzina G. – mój największy wróg, nie mogę przebaczyć, przemilczeć lub cierpliwie znieść ten hałas.

Chociaż papież mówił nie tylko do całego świata, ale i do mnie osobiście: musimy przebaczyć wszystkim i wszystko.

Ale los posłał mnie nie tylko tego wroga. Mamy w rodzinie swojej macochę Zosię, co się zajmuje czarną magią. Ona przyszła do nas, gdy byliśmy dorośli z bratem. Ona przyszła, my – wyszli. Poszliśmy w świat, każdy swoją drogą. A była ona ciernista, stroma, nic się nie układało w tym życiu. Nie mogłam zrozumieć, od czego to zależy, bardzo starałam się iść prosto, chciałam osiągnąć swój cel w życiu, ale często padałam i z trudnością podnosiłam się. Owszem modliłam się bardzo, a życie płynęło dalej. Tylko teraz, gdy przeżyłam sporo czasu, gdy zostało tak mało żyć i radować się słońcu, światu, dowiedziałam się, że to Zosia, moja macocha, czarowała mnie i brata Stasia, ażeby nasze życie było nikczemne.

Nie mogę jej tego przebaczyć, darować, zapomnieć, odrzucić od siebie, chociaż ksiądz Jan Twardowski mówił: „Spieszmy się kochać ludzi, tak prędko odchodzą”.

Rację ma ksiądz i papież, że należy przebaczać, darować, nawet wyciągnąć pomocną dłoń swojemu wrogowi i dalej uśmiechać się do wrogów, nieprzyjaciół, i z uśmiechem nieść swój krzyż, bo następny będzie jeszcze większy.

Viktoras LIBERTIS

Aš iš Laukinių vakarų!

(Padėkos eilės-epigrama skiriama A. Š. ir jos šeimai)

Esu lietuvis ne laukinis,

Bet iš Laukinių vakarų!

Mane maskoliai gi išvijo,

Satrapai, kegebistai jų!

Eiles rašau ir joms kalbu:

Aš iš „Laukinių vakarų„!

Kalbu taip aš dėl „sovietukų“,

Atbėgusių į USA (jusei).

Jie kitokie nei tie „dipukai“.

Aš kitas – rezistentas – štai!

Esu aš Užpoliarėj buvęs.

Ten „Mirties slėnis“ – Halmirju.

Vėliau buvau miškuos Mordovijos:

Pas ugro-finus, tai mordvius.

Grįžęs buvau tada Kolchidėj,
Vėliau – aš traukinį „Maskva“,
Vėliau aš į Niujorką išvykęs,
Rašiau poemą „Lietuva“.

Dabar aš Lietuvon sugrįžęs,
Nors kegebistai vis Seime,
Bet esu tvirtas, pasiryžęs
Toliau rašyt kontreiles.

Tikėkite, dori lietuviai,
Kad mana kova yra šventa.
Šventa ji ir kitų lietuvių,
Kurių nedraskė: Kas?
Maskva?!

Angelei – karalienei, vyrams,
Pilaitės visiems tremtiniam
Skirių eiles.
Esu aš su Jumis visais,
Net rezervistiniais laikais!

Mielieji, jau Kristus prisikėlęs, –
Štai skamba Gloria aukštai.
Ir mes dvasingi prisikėle,
Kartu dainuokime linksmi.

Pilaitė primena man pilį,
Tą pačią Vilniaus, bet sode.
Pilaitėje tremtinių būstinė – seniūnija,
Mes jos klube.
Kampelis vaišių ir kultūros.
Čia menininkai, daug kitų.
Poezijos bei meno runos
Šioj Lietuvoj naujų laikų.
Laisvėje kylanti šalelė,
Nebijanti Rytų kranklių.
Šiandien visi mes galvas keliam:
Esam po Vakarų skydu.
Net Adamkelis,
Prezidentas – protingas, išdidus, lankstus,
Toks vakarietis diplomatas
Neišsigando putinų.
Maskvon nevyko,
Kremlius pyksta,
Lietuvius keikia veik visus.
Kazytė, Braz norėtų vykti,
Bet Maskva nekviečia net jų.
Gegužės Pirmąją pakviesim,
Jei Šniras leis...?
Mumis parems!
Baladę paskaitysim „Vėjas“,
Poetė Nelė mus pakels!
Šiandien ekspromtu,

Leiskite tribūnon,
Nors iš „Laukinių vakarų“!
Pilaitė Jūsų – mano runa.
Visi gi linkę prie džiaugsmų.
Kultūrnario vedėja grožis:
Štai Karolina, eilės jos ...
Seniūno sekretorės grožis,
Tos eilės mūsų Lietuvos!
Tad džiaukimės, jauni senjorai,
Poetai ir poetės mūs,
Už Lietuvą, už Karalystę josios
Pakelkim šventiškus tostus.
Ir dainą skambia, meilės himną
Visi sugauskime smagiai,
Kad Seime KGB neliktų,
O būtų ten gerieji angelai!

Post scriptum

O Patriotinis ansamblis!
Į Citadelę kviečia Jus,
Nes jis ne koks tai jankių gambling,
Bet tragedrama Vakarų,
Į kuriuos bėga lietuviukai,
Ne tik rausvieji ir balti,
Tie apolitiniai vargšiukai,
Pilaitė, kur Tu?!

Sulaikyk!

Aš Jums padėsiu, – ten važiuoju,

Tad duokit sąrašus man jų!

Lietuviai – ažuolai ir gluosniai!

Tuoj pat sugrįžkit į namus!

Netrūksta žemės, bet artojų,

Na, ir seimūnų skaidresnių,

Grižimas jūsų – nauja šlovė.

Čikagoje aš laikiu jų.

Pas Joną,

Daktarą sodyboj.

Balandyje būsiu pas jį.

Jis patriotas – Baravykas.

Atsišaukimą šį skaityk!

Visi skaitykite bėgūnai!

Žvirbliukai naujos Lietuvos!

Mums Lietuvoj nieko netrūksta!

O Jums žinau, kad – Lietuvos!

Dainų, lietuviškų paukštelių

Ir prospekte šaunių karių,

Nebūkit tais „Dievo paukšteliais“!

Oneta LUNSKAJA

Aukso upėm atsrūvanti

Ar jūs matėt mane prabėgančią
Per užvirusį sniegą ant ledo?!
Ar jūs matėt mane atsivėrusią ir
bežadėse savo akyse?!
Ar pasirengę mane pamatyti:
Iš dangaus aukso upėm atsrūvančią –
Baltai žydinčio žodžio rūpestį –
Baltą raudą senolių gelmėse?!

Nepatirta drugelio būtis

Iš lėliukės išsinėręs drugelis,
Suglaudęs sparnelius
Tupėjo ant žaliuojančios šakelės,
Mėgavosi pirmuoju rasos lašeliu.
Atsigėręs ir sušilęs,
Pajuto neapsakomą norą kilti į viršų.
Kilo į viršų spirale ir stebėjosi,
Kad moka taip aukštai kilti.
Kuo drugelis aukščiau kilo,
Tuo gražesnė atrodė po juo pasilieianti žemė.
Kai drugelis pasiekė kalno viršūnę,

Jo sparneliams pritrūko jėgos.
Stabtelėjo, įkvėpė oro,
Suprato, – plasnojimui skirtas laikas baigėsi.
Iš aukštybių regėjo ant žemės gulinčius
Geltonus sparnelius su juodais taškučiais.
Netekęs ankstesnio pavidalo drugelis nenusiminė.
Jis buvo visur.
Gailėjosi, kad anksčiau nepatyrė tokios būties.
Nebūtų reikėję tiek ilgai būti lėliuke,
Kad tiek trumpai būtų drugeliu.

Šviesos palytėjimas

Aplinkui blaškėsi šviesa.
Ji supo, glaudė ir mylavo
Ir virto dieviška tiesa.
Pražydo ji dangaus lelijom,
Pakvipo ji rugių žiedais,
Į savo glėbį mus suvijo
Skambiųjų posmų ataudais.
Ir tapome mes vienu raštu,
Dabinančiu žalias lankas,
Giesme mažyčio mūsų krašto,
Pažįstančio savas gelmes.

Danutė MAKUŠKIENĖ

Išvyka į kalnus

O kalnai, o kalnai, jus didybė svaigi,
Sraunios upės garsai net girdėt iš toli.
Bet kaip noris pajust mus laukų tylumą
Ir švelniai sau čiurlenant upelį miškuos.

Tik kalnų tolumoj ir svaigiam liūdesy
Supratau, – kaip brangi tu Tėvynė esi,
Savo toliais, laukais begaliniai savais,
Ežerais ir kloniais melsvais.

Nežinomajam

Jo kapo nepuošia granitas, gėlės.
Jis vienišas ant kalno tarp pušų.
Ir štai pavasariui atėjus,
Aš vėl jam atnešu gėlių.

Tėvynę, laisvę jis mylėjo.
Dėl jos jis žuvo kovoje,
Todėl dabar daina artojo
Pasveikins jį vėlai čia vakare.

Pamos sparnu jam paukštis,
Skrendantis kažkur į toli,
Pasveikins rytmečio aušra,
Ir vėl atplauks jauna graži daina.

Pavasaris

Linksmi laukuose vieversėlis gieda,
Daina tokia džiugiai skambi.
Pas mus pavasaris ateina,
Su juo kartu ir tu eini.

Širdis kažko nerimsta, džiaugias,
Ji veržiasi kažkur tolyn.
Melsva žibutė iš po sniego kalas,
Į saulę stiebias vis aukštyn.

Dangus toks mėlynas ir giedras,
O vakarais tiek daug žvaigždžių.
Ir norisi sukurti tokią dainą,
Kurį pasiektų daugelį širdžių.

Rita MINIKAUSKAITĖ

Liepa

Gyvenau uogų mėnesį
ir kiekvieną rytą lūpos buvo
saldžiarūgštės ir mėlynos
kaip raibo paukščio giesmė,
kaip murzinas vaikas,
miegantis uogienajuose
po besiraitančiais debesų avinėliais,
kurie vakarop užauga
ir niekas jų nebemyli.
Ir aš visai neprašau,
kad viskas vėl būtų iš naujo,
Aš tik sakau –
gyvenu uogų mėnesį.

Spalis

Tenai puota.
Ten šoka lapais apsikaišęs spalvis –
satyras iššiepta gelsva burna,
sušilęs, drebantis –
ten krinta prinokusios šermukšnių uogos,
laukinis žirgas žvengia už miškų.
Strėle nuskrieja paskutinis žaibas –

jo šviesoj
lėtai sruvena avinėlio kraujas,
ištroškusiam satyrui pageidaujant
puota užminga amžinu miegu.

Užmigau.O nubudau pavasari,
medžiams tyliai kuždant naktį,
lietui,virpančiam virš upių,
vejantis laukais keleivį –
jau už kalno
subolavo jo šviesi galva –
ten tik gluosnis skamba
sidabriniais lapais,
ten aukšta žolė
ir jokios brydės –
tik pražysta medžiai,
tik suvirpa
paliesta jo rankomis gamta.

Vytautas PELAKAUSKAS

Evoliucija

Jeigu akiai – nežinodamas nei klavišų reikšmių, nei kalbos – stuksensi klaviatūros klavišus, ar kada nors surinksi prasmingą žodį? O sakinį?...

Vis tik, jei tas procesas truks milijonus metų ir milijonais rankų, – prasmingas žodis atsiras.

Iš pradžių buvo žodis.

Ir gyvybė užsimezgė per pirmojo sakinio prasmę.

Vėliau sakinyi ilgėjo ir išaugo į nesuskaičiuojamus raštus, išsiliejo į begalines dieviškas melodijas, glūdinčias kiekvienoje mūsų ląstelėje.

Suvokime tai ir pažadinkime tas melodijas.

Dvasinė genetika

Jeigu suvoksime, kad plačiąja prasme Kūnas yra amžinas – vis atgimstantis, ir paklausime: „O kaip su Dvasia?“, ar atsakymą rasime genetikoj. Jei gyvas Kūnas gimdo gyvą Kūną, ar gyva Dvasia gimdo gyvą Dvasią pagal tuos pačius genetinius dėsnius? Kur koduojami dvasiniai genai? Ar genuose, ar sferoje mums nepasiekiamoje – Dieviškoje?

Jei sakysime: genuose, tai kodėl tokių skirtingų talentų užauga netgi homozigotiniai dvyniai – vienodai auklėjami, mokomi, vienodai prižiūrimi ir rengiami?

Kelionė laiku

Ar galime grįžti į praeitį ir pamatyti išblėstančius pasaulius, kurių šiandien jau nėra? Ir ne kur nors savo minčių gilybėje, bet čia pat, realybėje, tvirtai stovint ant žemės?

Dangus mums visada asocijuojasi su dvasiniu skrydžiu, paslaptimi, bet retai susimąstome, kad slepia jis ir begalinio laiko tėkmės atšvaitus. Dangus – tai gili praeities ir vakar dienos lobynas, tai laiko erdvių ir žybsnių saugykla.

Toje žvaigždžių ir galaktikų milijardų ir milijonų metų senumo šviesoje, mes stovime čia ir dabar skleisdami savo šilumą ir šviesą.

Pasistenkime, kad mūsų šviesa sklįstų dar ilgai po mūsų, lyg jau seniai išnykusių, bet vis dar šviečiančių dangaus šviesulių...

Laisvės istorijos pamoka

Penkiolikmetė duktė Laisvė pasiskundė, kad nesupranta istorijos. Aš nustebau: „kaip galima nesuprasti istorijos?“ Mano karta ją suprato netgi iš tendencingų istorijos vadovėlių. Todėl 1988 metais šimtai tūkstančių Lietuvos žmonių vieningai išėjo į aikštes ir gatves atgauti laisvės.

Nesuprasdamas, kaip galima nesuprasti istorijos, aš paėmiau Laisvės istorijos vadovėlį ir pradėjau jį vartyti. Suglumau: iš to, ką per kelias minutes perverčiau, supratau, kad Laisvė teisi. Laisvės karta istorijos suprasti tikrai negali – vadovėlis įvairių datų, titulų ir vardų kratynys. Jokių apibendrinimų, jokios analizės, jokių išvadų.

Pavarčiau Laisvės istorijos vadovėlį ir nutariau Laisvę mokyti istorijos. Tam, kad ji ją galėtų kurti...

Vanda PIPIRIENĖ

Ar žinai?

Ar žinai, ką atneš ši diena,

kai kelio dulkes nuplausim į ežerą tyrą,

kai paparčių viršūnės šlamės,

kai sudrums kažkas tylą

iš pačio ankstyvojo ryto?

Ar žinai, kad va taip –

atsikelsim ir eisim,

susikibę už rankų,

nusiprausę ir švarūs.

ir jau nieko neteisim,

ir jau niekam neleisim,

teist savęs, o darysim tik gera.

Ar žinai – ši diena ne kaip visos –

ji atneš mums brandumą ir rimtį.
Atsigręžę atgal pamatysim,
per toli mes nuėjom sušildyti
šios dienos nujautimo,
ir nerimą, tikrą pajutę,
nesustosim, tik eisim į priekį.
Mes pralinksime laiką ir būtį.
Mes jausmų pakely neišmėtysim...

Būna juk

(Skiriu poetui Vaciu Reimeriui)

Ir būna juk, kai atvira širdis kraujuoja,
o žodžio Tu ištarti negali...
Pilkoj nakty lyg aitvarai klajoja
likimo vėjai keturi.

Pirmasis griebis Tave, nuneš į tylą,
namus tuščius paliks ir išpustys.
Padangė liks, padangė juk nedyla –
atmerk akis, plačiai atmerk akis.

Antrasis gi – visų laukų globėjas –
it viesulu Tau sieloje praūš.
Pamirši, ir iš kur buvai atėjęs,
ir kur nueisi, kai Tavęs nebus...

Trečiasis – lyg pašvaistė ta raudona,

išdeginš širdį, žymę joj paliks.

Mirgės laukai, žydės pilni aguonų,

baltai žydėsi Tu lyg obelis.

Ketvirtasis – išminties ir gėrio vėjas,

Tau taip ramiai Tavašias kojas glostys,

kad nepavargtumei, gyvenimo keliu nuėjęs,

kad nuoskaudų neliktų sielos klostėse...

Tau

Aš surinkčiau pievų rūką,

kad lengviau tu kelią rastum,

tą, kurs pas mane atvestų.

Gaivią rasą aš surinkčiau

į ąsotį – kvapnią, vėsią,

kad kely atsigaiवंintum.

Ašaras sūrias surinkčiau,

kad kely savam patirtum

kas aš tau, ir ką man reiški.

Akmenys giedotų giesmę

apie šventą šventą meilę,

tą, kuri mums laimę žada.

Meilę tą aš išdainuočiau,
tik ateik per pievų rūką
ir per šaltą šaltą rasą...

Jonas SAKALAUSKAS

Ketveri meilės metai

I

Vaikiškai glaudžiu, iš savo rankų nepaleidžiu lengvai lengvai...

II

Tikiu ir pradedu pažinti...

III

Čia protas ir jausmai išvien, laukimas, dar sunku...

IV

Ji tampa manimi, dalis manęs, ramybėje paskendęs ir gyvenime....

Laikmečio jausmas:

Antika

Mūza, tu įkvėpei mano gyvenimą, ir skambiosios stygos,
Balsai tau dėkos, juk dabar vis naujai ir dienos aidės tau.

Viduramžiai

Obelis sužydėjo ir paukščiai

Čiulbėjo taip gražiai.

Mano paukšti, mergaitė,

Leisk man saugot tave,

Ir tavo tyras akis.

Romantizmas

Už kalnų ir upių,

Girdisi daina,

Ten kas dieną būtų,

Tavo šypsena.

Jei aš paukščiu būčiau,

Skrisčiau visada,

Virš miškų pakilčiau,

Kad matyt tave.

Modernizmas

Srutų duobėj mano uoslė tave užuostų.

Šiukšlių duobėj ar sapne rasčiau...

Vis tiek rasčiau, mano liga tu:

Šizofrenijos priepuolis.

Gal sapnas?

Godžiai nurengiu, rankom liečiu,

Geidulingai į tave įsilieju...

Rytas

Ramu...

Ji užpildė Savimi mano mintis,

Indą pripylė, auksinio, žėrinčio

Dienai....

Diena

Bėgimas....

Akimirkai keičiant akimirka,

Ji vis beprasmybei, inercijai

Teikė prasmės Savimi...

Įkvėpė, lėkimą keitė...

Į viršų, virš medžių,

Paukščiu pakylau...

Vakaras

Vakarėjant

Su saule leidos

Ir mano diena.

Palikau tik dalelę savęs

Jai, žavesiui jos....

Vidurnaktis

Užbūrė, prieš miegą

Liūliavo,

Sapnais pas mane atkeliavo,

Ir siuntė,

Spalvotus ir juodai baltus

Atvaizdus savo...

Tau, tave,

Tavimi ir

Taveš,

Taviškai,

Tik kaip

Tu ateini,

Tavo žvilgsnis tylus,

Tyliai užburia tavąją upe,

Tavimi uždainuoja, įtraukia, įsuka.

Taip tik tu ir gali, amžių amžius...

Tavo gyvenimas,

Tavo ošimas,

Taviškai

Taip malda

Tik tavim

Teskamba...

Vanda SAKALAIUSKIENĖ

Daina

Šiandien išeisiu iš čia, jau išeisiu negrįžtamai.
Šiandien aš sau jau tapau svetima, nepažįstama.
Kelias dulkėtas po kojomis raitos, vyniojasi.
Kviečia kažkur, bet tik jau ne mane ne mane.

Priedainis:

Kur skubi,
O trumpute vasara?
Kiek žarų
Tolimų užgeso jau.
Neprabėk pamiškėm saulėtom greit.
Dar neleisk darganoms ir lietui eit.

Dar palik man pušynų tylumą.
Dar palik ežerų man gilumą.
Dovanok tik sparnuotą vakarą,
Skambantį kaip svajinga daina.

Tamsūs šešėliai ilgi man po kojomis klojasi.
Raudu žaros kruvinos pakrašty atsistojusi.
O neužslink, neužplauk, netekties tamsus debesie!
Saulės begėstančios spindulį mažą palik!

Priedainis:

Dar palik man žvaigždžių plevenimą.

Dar palik meilę ir gyvenimą.

Pasiimk tik beribį ilgesį.

Lai iškris žemei jis lietumi...

Pano fleita

Pavasariniam ryto danguje

Visos žvaigždės slepias.

Pražįsta meilė žiedu širdyje

Jai liepsnot įsakius.

Priimki, tu,

Į širdį ją,

Neregimą,

Negirdimą,

Kaip ašarą,

Kaip ilgesį,

Kaip žemės šypsnį žieduose.

Ateina medžiai tiesiai į mane –

Ilgesingas mūsų žemės balsas.

Rasos lašelis ryto žolėje

Suspindės perlais brangiausiai.

O meilė,

Ji – versmė gili,
Paukščio giesmė
Paklydusi
Kaip ašara,
Kaip švyturys
Skausmu sužibęs kelyje.

Begėstančios žaros rausva skraiste
Pavargus saulė užsiklos.
Nakties juodam bekraščiam danguje
Baltaisiais žaibais
Viltis skrajos.
Paimki, tu,
Į širdį ją,
Neregimą,
Negirdimą,
Toli toli paklydusią
Baltuos svajonių laivuose...

Pūga

Vėl išeinu į pūgą bekraštę, –
Nerimą tą kas galėtų suprasti?
Kas išklausys ilgesingąją dainą,
Vėjas nusineša ją vis tolyn.

Praeityje jau ramybę palikusi,
Tarsi likimą tave pasitikusi,
Snaigių regiu paslaptį šoki,
Ką jis išburs nežinia nežinia...

Krinta ir krinta vis baltosios snaigės,
Sniego audra mirguliuot vis nebaigia,
Kas sustabdyt, kas pritildyt galėtų,
Baltąją pūgą manoj širdy?

Romansas

Gaivi rasa padangių, žvilgančių,
Nuplauk praėjusias dienas dulkėtas,
Pakelk pakelk į erdvių pilkumą,
Tegu pavirsta jos į šaltą lietų.

Jau vakarai pritvinkę ilgesio,
O putinai rausvom žarijom raudonuoja,
Nukritę lapai čėža išdžiovinti tik,
Visai ne žiedlapiai balti po kojom.

Nubėgsiu aš ražienom geliančiom
Per lauką gelstantį, o ten padangėj
Jau ištiesta per visus debesis
Rudens styga pilka, liūdnam taip skamba.

Ir tyliai rims žvaigždėta varpinė,
Tik gervių klyksmas ilgesiu pervers ją,
Jeigu šalna visus žiedus nukarpė jau,
Tai kam gi širdį, kam atversiu?

Antanas STACKEVIČIUS

Anykščiams

Čia išvydau aš margą pasaulį
Ir tekančią skaisčiąją saulę.
Čia žaliajam daržely augo rūtos
Prie upės Šventosios ir kalno Vorutos.

Čia užaugau Anykščių šilėly,
Išbėgiojau kiekvieną kalnelį.
Sutikau čia bevaikštant Žukauską,
Begrybaujant poetą Baranauską.

Ir susėdom ant ritinio rąstų,
Ragavom seną vyną agrastų.
Čia paklausiau Anykščių poetą,
Kas gi tęs šilėlio poemą pradėtą?

Ir poetas prabilo:

– Imk pušies daigą ir lyrą.

Dabinki Anykščius kaip juvelyras.

Ir vėl skambės šilelio poemos,

Bus išspręstas poetų likimo problemos. –

Bet aš juk gimiau prie Troškūnų,

Miškais ir meile prisotintų kūnų.

Tikroji mano upė – Žalioji Juosta,

Didžių ažuolynų ramybės guosta.

Antanas SVIDERSKAS

Pavasaris vėl sugrįžta

Ir vėl žiedais žibučių skleidžias

Ir greit baltuos.

Pavasaris šion žemėn eina

Ir vėl širdis dainuos.

Žinau: pavasaris gražiausias metų metas,

Ir nevalia jo liūdesiu dažyt,

Karusele man sukas laikas.

Tegul eiles imsiu rašyt.

Šiandien man lengva, gera.

Mane sveikina žali berželiai pakely.

Jie man šnabžda graudžiai:

– Gana tau liūdesio širdy.

Širdis alkana

Širdis visada alkana.

Ją nuraminti gali tik daina,

Jos neapšvies mėnulio šviesa,

Ji saulės nuolatos alkana.

Su saule mes pradėdam ryta,

Su saule į darbus mes stojam,

Laimės troškimas – stipresnis užu granitą,

Tegul širdy visada mūsų liepsnoja!

Saulės dienų išsiilgom,

Baltos žiemužės spalvos,

Lūpos kartos ilgesingai:

– Daugiau tegu būna šviesos!

Jonas ŠARLAUSKAS

Pasišiaušusi varnos galva

Buvo vasara,

Paukščiai čiulbėjo,

O atėjo ruduo –

Jų balsų nebėra,

Tiktai varnos kranksėdamos skrieja

Pasišiaušus nuo vėjo galva...

Šunys kaukia auštant....

(miniatiūra)

Nemiga – didžiulis voras-kryžiuotis apvilko visą smegenų dangalą nykiai juodu voratinkliu ir nenurindamas seka kiekvieną neuroną ... Tik pabandyk snūstelėti – iš karto pripuola prie vargšelio, apverpia juodu nevirties kokonu ir tarsi seselė-veteranė, preciziškai sušvirksčia porciją antimorfono... Išsekęs neuronas dar konvulsiskai pavirpina savo bejėgiškai išsiskėtusias ataugas-dendritus, bet jau amen, – šiai nakčiai nebeužmigs, tik kankinsis paralyžiuotas filosofinės autointoksikacijos nuodų-idėjų ir kliedės...

Liūdnas, sunkus, nuobodus ir svarbiausia – įkyrus užsiėmimas Nemiga... Jos valdovas – juodas voras, kuris laipioja gyvu nervų voratinkliu kaip permatomomis stiklinėmis stygomis ir budriai saugo milijardus savo aukų – iškankintų, perkarusių, nuleipusių neuronų Osvencimą ...

... brėkšta... Miestas keliasi. Aš guliu išsekęs, suirzęs, skauda nugulėti šonai, skauda nepailsėjusi širdis... Guliu ant nugaros, – kitaip neįmanoma... Jaučiu lyg sunkaus preso bukas smaigalys slėgtų mano saulės rezginį vis smarkiau ir smarkiau.... Kaip gyvsidabrio sunkumo skystis Gyvenimo nuovargis pasrūva iš ką tik pratrūkusios Sielos voties ir užpildo kiekvieną kūno ląstelę. Žvilgteliu į žalsvą laikrodžio ciferblatą – tai vienintelė, nors ir silpnutė moralinė parama ir paguoda...

Be penkiolikos minučių šešios ... Nemiga ir toliau puola visu frontu. Į šipulius sutriuškina mano sielos besipriešinančius falangus. Ar atlaikysiu šitą nuožmų antpuolį dar kelias minutes? Tikriausiai, atlaikysiu, nors laiko dar labai daug iki visiškos aušros. Atrodo, kad praslinko amžinybė. Kad tik greičiau išauštų! Atsikelčiau. Baigtųsi Nemiga.

„Be dvylikos minučių šešios valandos“, – konstatuoju net nežvilgtelėjęs į laikrodį. Už lango pasigirsta tylus šuns kaukimas. Prie jo prisijungia kiti, ir tada patikiu, koks tai kraupus kauksmas. Jis dažnai palydi klaidios nakties pabaigą, savyje talpina tiek pranašiško tragizmo. Kai kam, – ženklas apie mirtį...

„Kas mirė šiąnakt?“

Darosi vis šviesiau. Pagaliau visiškai išaušo. Nemiga traukiasi... Mane suima saldus miegas, ir nesvarbu, kad bunda miestas. Paskutinį kartą mano smegenyse sujuda voras. Aš likau nenugalėtas. Tačiau šunų kaukimas dar ilgai neduos sielai ramybės, įstrigęs smegenų vingiuose klausimu: „Kam šiąnakt kaukė šunys?!“

... o šunys kaukia kasnakt be dvylikos minučių šeštą valandą. Tada miršta mano Nemiga.

Algimantas ŠUKYS

Lietuvos žmonės

Bučiuojasi ne tik įsimylėjusieji, bet ir kiti. Kai kurios poros išdrįsta bučiuotis net viešose vietose. Bučinytai nuostabi gamtos dovana. Dabar vyksta bučinių konkursai. Kaip nekeista, žiūrovai būna drovūs. Žinoma, kad meilėje nėra ribų. Kai kada bučiuojasi netgi bažnyčiose. Aistringa mergina vardu Ada dažnai lankydavosi bažnyčiose. Susipažino su berniuku. Abu įsimylėjo vienas kitą. Vėliau Ada nutarė nesisidomėti meile, bet eiti į vienuolyną. Vienuolyno motinėlė ją pagarbiai priėmė, supažindino su senbuvėmis. Vienuolės buvo malonios jos atžvilgiu. Dienos slinko pamažu. Ada prisimindavo draugą, jo meilę, jo bučinius. Draugas aplankydavo ją vienuolyne, leidus motinėlei. Ada įžadų neskubėjo duoti. Vėliau Adai sugrįžo aistra, meilė draugui, o tada ir sužieduotuvės. Dabar gyvena Vilniuje, augina dukterį. Abu yra labai laimingi. Vienuolyno motinėlė aplanko jų šeimą. Pykčio neturi jų atžvilgiu. Motinėlė sako, kad tokių atvejų būna mažai. Dievai už tai nebaudžia.

Dalia TARAILIENĖ

Don Kichotai

Ganosi avys, sukas malūnai,

Kur jūs, Don Kichotai,

Kur jūs, palaidūnai?

Už savo svajonę mokėjot kovoti,

Nematomą priešą sau pasižaboti.

Mylėti mokėjot šventai ir aistringai.

Ach, Don Kichotai, kur jūs pradingot?...

Išdavimas

Kodėl taip atsitiko, kad tave, brangiausią,

Mes išdavėm po prieblanda pilka.

Kodėl tyli, kai tavo kūną spardo

Baisi suįžulėjusi minia.

Dar rytmečio aušroj, susikabinę

Prisiekėme po vėliava šventa,

Kad tu vienintelė esi, Tėvyne,

Ir ginti stosime tave mes visada.

Kai šūviai griaudėjo ir tankai baubė,

Turėjome drąsos širdim visa

Viens kitą drąsindami ir apsikabinę,

Apgint tave, išsaugoti tave.

Ir deklaravome visi tą žiaurų rytą,

Kaip didvyriai, kaip protėvių tauta,

Tėvyne, būk neišvaryta

Iš mano žemės niekad, niekada!

O kai prie balto stalo mus susisodinus
Tu girdei meile ir gerumo rieke atlaužta,
Kai kam ne tokių vaišių, dėmesio ne tokio stigo,
Jie nusivylė, kad per maža, šito negana.

Vieni paliko tavo dosnų stalą,
Išėjo grobt iš tavo podėlių.
O kai kurie palikę dar vis bandė
Pasivaišint iš likusiųjų trupinių...

Kodėl mes išdavėm tave, Tėvyne,
Kodėl nevertinome laisvės spindulių?
Dabar, kai pančiai prievartos susirakinę,
Mes einam klupdami, nes širdyje tamsu.

Ižiebki dar vilties, pasitikėjimo liepsnelę,
Kad vėl pakiltų mūs numirusi dvasia.
Parodyki teisingą, šviesų kelią,
Kuriuo mes turim eiti, – Lietuvos tauta!

Motinoms

Jūs visos – Monos Lizos ir Madonos.
Jūs visos – džiaugsmo ir kančių būtybės.
Jūs – mums, išalkusiems, kaip kąsnis duonos.
Jūs – mums, ištroškusiems lyg dykumoj šaltinis.

Ach, motinos, jūs ir brangiausias ir švenčiausias.

Mes viską prižadam. Deja, nedaug teduodam...

Jūs mus vis tiek raminat ir globojat.

Jūs – mūsų viltis ir amžina paguoda.

Padėka

Kai suskamba varpai tolumoj,

Kai nutyla gamta, tylumoj

Aš regiu ten toli už kalnų,

Už miškų ir už upių sraunių,

Tuos brangius, išsiilgtus namus,

Kur širdis ir siela.

Ir ramus sau dėkoju už darbus visus,

Už džiaugsmus ir dar už vargus,

Už juokus ir už ašaras,

Už žiemas ir už vasaras,

Už save ir už jus.

Toks didis Dangus!

Pienė, piligrimo gėlėlė

Žiedelis skleidžias, saulės auksą žeria,

Bitutė prie jo glaudžias, saldųjį nektarą geria.

Praeivio akį džiugina kiekvieną rytą,

Sudėjęs Dievui meilės grožio maldą nerašytą.

Koks trumpas pienės žiedo išlikimas.
Bet štai, žiūrėk, ir vėl koks sutapimas,
Švelnumas ir lengvumas akį traukia,
Tarsi visiems pasako, kas toliau mūs laukia.

Papūtęs vėjas pakelia pūkelį,
Ir neša jį tolyn į svečią šalį...
Kur dingo grožis ir spalva neišsakyta,
Kodėl bitutė lanko jau žiedelį kitą?

Pasaulyj šiam visi mes turim savo pradžia,
Jaunystę, grožį, laimę gan nemažą.
Bet vakarop saulutei einant jau ilsėtis,
Mes turime žinot, kur reiks mums pasidėti.

Ir atsisukę į lemtinę savo dalia,
Mes pamatysim amžinybės šviesų kelią.
Kai Dievas, kaip pūkelį pienės pakylės
Ir į savus šviesos namus lydės.

Lida TAMULEVIČIENĖ

Atgimimas

Naktimis, kai nustoja lyti lietus,
Kai pakvimpa žole ir pražydusiom ievom,

Išeini pažiūrėt kaip išblyškęs, tylus
Brenda mėnuo per miegančias pievas.
Išeini ir junti, ne tavy, praeity
Liko tamsūs pilkieji šešėliai,
Liko tavo žvaigždė taip toli, taip toli,
Ji spindėjo ir buvo šalta tartum vėjas.
O dabar, kai tylu, kai ramybė aplink, –
Žaluma kaip upeliai per širdį.
Kaip tai nendrei ties vandeniui noris palinkt
Ir iš naujo gyvenimui gimti.

Laukimas

Kai žolė peraugs per širdį,
Nebesuprasiu aš:
Iš žemės tu ar iš dangaus?
Tiktai norėsiu gerumu tave pagirdyt,
Pagirdyti ir tuos, kurie be galo šito lauks.
Lauks akimis ant rankų, sunertų parimę,
Lauks naktimis be žiburio lange,
Žali laukai tiktai kuždės nurimę:
Ar verta laukimu įprasminti save?

Odė balsui

Tas balsas saldus lyg nektaras.

Tas balsas saldus kaip medus.

Kalbėki kalbėk man į ausį

Už prarastus mūsų metus.

Tas balsas toks pilnas ramybės,

Tas balsas toks pilnas šviesos.

Norėčiau labai prisiminti,

Koks būna paliestas aistros.

Širdis lyg paukštė, pakirptais sparnais,

Per sunki žemė jai po kojom,

Padangė nepasiekiamą.

Ir lesa paukštis savo ašaras,

Ir gieda gražiausią giesmę – Gyvenimą.

Tas žodis toksai išskaudėtas,

Tas žodis tarsi žarija,

Nors šitiek ilgai išstylėtas

Vistiek pasiliks manyje.

O norisi jį išsakyti,

Išrėkti išbėgus laukuos,

Ir norisi jį pamatyti

Tavųjų akių spinduliuos.

PANAUDOTA LITERATŪRA

KURTINAITIS, Albinas. Baltasis žodis. Alytus : Angelų sargų bažnyčios religinės bendruomenės leidykla, 1993, p.133. ISBN 99986-463-03-3.

Lietuvos spaudos statistika. Vilnius: Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centras:

ISSN 1392-2238:

2002. – 2003, p. 51-52. ISBN9955-541-17-2;

2003. – 2004, p. 46-47. ISBN 9955-541-33-4.

Žodžiai antro viršelio gale

Mano baltasis žirge,

tu buvai ištikimas

devynis amžius.

Tu buvai gainiojamas,

bet likai eiklus.

Tu buvai kapojamas,

bet likai tylus.

Tu neišsigandai ir nepaklydai

likęs be raitelio.

Tu esi stiprus ir vertas.

Aš sodinu ant tavęs Žilviną

su pakeltu kalaviju virš galvos,

kurio pasaulis dar nepažįsta.

Aš sėjėjas ir pjovėjas,

nes pažįstų nebūti.

Ištrauka iš „Baltoji gelmė“

Albinas Kurtinaitis – tautotyriminkas,
kilęs iš Pajevonio kaimo